

Първият тест за новия президент: Ще допусне ли агенти на ДС в служебния кабинет?

Написано от Христо Христов
Понеделник, 23 Януари 2017 11:25

Първият тест за това в каква посока ще поеме новият президент Румен Радев ще бъде не само състава на служебния кабинет, който той предстои да назначи, но и дали в него ще допусне лица, свързани с тоталитарните комунистически служби.

През последните шест години различните управляващи мнозинства, включително БСП и ДПС се въздържат от назначаването на министри и зам.-министри в изпълнителната власт.

Служебните правителства на Плевнелиев

Политиката за неназначаване на лица, свързани с тоталитарните служби, беше възприета и от президента Росен Плевнелиев по отношение на служебните кабинети. По време на своя мандат той назначи две служебни правителства.

През 2013 г. той назначи служебният кабинет Райков, в който премиерът и министрите бяха предварително проверени за принадлежност към комунистическите служби в Комисията по досиетата.

Самият премиер Марин Райков обаче допусна гаф, като не извърши подобна проверка на зам.-министрите, които се назначават от самия министър-председател, а не от държавния глава.

Поради тази причина Райков се оказа, че е назначил един сътрудник – Божан Стоянов,

Първият тест за новия президент: Ще допусне ли агенти на ДС в служебния кабинет?

Написано от Христо Христов
Понеделник, 23 Януари 2017 11:25

зам.-министър на икономиката, отговарящ за енергетиката ([ВИЖ ДОСИЕТО МУ – ТУК](#)).

Кабинет Близнашки от 2014 г. стана първото служебно правителство без нито един сътрудник на ниво премиер, министри и зам.-министри.

Възможността за предварителна проверка на кандидат-министрите

Президентът Румен Радев би следвало да е информиран, че законът за досиетата, приет с политически консенсус през 2006 г., включително и с подкрепата на БСП, която го издигна за държавен глава, му дава възможност да извърши предварителна проверка за принадлежност на избраните от него кандидати за министри и премиер преди те да бъдат назначени.

Тази проверка, известна като „тиха лустрация“ се извършва със съгласието на кандидатите, като от президентската администрация е необходимо да изпратят данните за съответните лица, кандидати за министри и премиер до Комисията по досиетата. Тя има възможност да извърши приоритетно подобна проверка. Резултатите от нея се връщат на президента без да се разгласяват в публичното пространство.

Така с оглед на получената информация той може да се въздържа от назначаването на лица, за които е установено, че са свързани с тоталитарните служби и да подбере други кандидати.

Задължителната проверка на служебния кабинет

Ако не се възползва от тази законова възможност за предварителна проверка президентът рискува, тъй като по закона за досиетата Комисията е задължена да извърши задължителна проверка за принадлежност към Държавна сигурност или разузнавателните служби на БНА на членовете на назначения от него служебен кабинет, след като той стане факт.

За разлика от предварителната проверка данни от задължителната проверка се огласяват публично.

Има ли Румен Радев политическа воля за назначаване на сътрудници на комунистическите служби?

Всичко опира до това дали новият държавен глава има политическа воля да демонстрира приемственост по тази държавна политика, възприета от предшественика му Плевнелиев.

Към момента той не е взимал директно отношение по този проблем, но индикациите не са обещаващи. По време на последния дебат преди втория турна президентските избори през ноември 2016 г. между Румен Радев и Цеца Цачева по БНТ беше поставен въпроса за това дали биха назначавали агенти за посланици. Цачева отговори отрицателно, а Радев уклончиво. Тогава той заяви:

„Познавам хора, които са рискували живота си и са работили за България, те не са доносници. Тези хора бяха незаслужено низвергнати. Мисля, че те са достойни българи и към всеки трябва да се постъпва индивидуално”.

Подобна позиция поддържаше и президентът (2002-2012) Георги Първанов, който по време на своите два мандата издаде укази за общо 98 посланици с агентурно минало – един печален рекорд в българската политика.

Агентите в изпълнителната власт през прехода

Общо 110 са сътрудниците на тоталитарните комунистически служби на ниво зам.-министри, министри и премиери през прехода, разкрити от Комисията по

Първият тест за новия президент: Ще допусне ли агенти на ДС в служебния кабинет?

Написано от Христо Христов
Понеделник, 23 Януари 2017 11:25

досиетата.

Във всички редовни правителства от 1990 г. насам до 2011 г. са назначавани сътрудници на тоталитарните комунистически служби, включително и в тези на СДС през 1992 и 1997 г. с премиери Филип Димитров и Иван Костов.

Тази практика беше преустановена едва на втората година от първото правителство на ГЕРБ, избрано през 2009 г. През януари 2011 г. двамата сътрудници в Министерския съвет – Божидар Димитров, министър без портфейл и зам.-министърът на вътрешните работи Павлин Димитров – подадоха оставка.

Това стана, тъй като тогавашният премиер Бойко Борисов взе изненадващо решение да се прекрати дотогавашната практика за назначаването на сътрудници на комунистическите служби в българската дипломация.

До това решение се стигна, след като през декември 2010 г. Комисията по досиетата обяви, че близо 200 посланици и генерални консули с досиета са назначавани от различни правителства да представляват България пред света през годините на прехода. Близо 40 от тях бяха действащи посланици към края на 2010 г.

Заради това решение Борисов беше атакуван от БСП с мотива, че в правителството му има сътрудници и Божидар Димитров и Павлин Димитров подадоха оставки.

След това в първия служебен кабинет с премиер Марин Райков, както бе посочено по-горе, беше допуснато само едно назначение (Божан Стоянов, зам.-министър) от страна на самия министър-председател.

Показателно е, че в редовния кабинет на БСП и ДПС (2013-2014) с премиер Пламен Орешарски не беше назначен нито един сътрудник в Министерски съвет. Премиерът обаче назначи за свой съветник по националната сигурност Боян Чуков, щатен служител на Първо главно управление на ДС ([виж досието му – ТУК](#)).

Първият тест за новия президент: Ще допусне ли агенти на ДС в служебния кабинет?

Написано от Христо Христов
Понеделник, 23 Януари 2017 11:25

Последва вторият служебен кабинет на президента Плевнелиев с пример Георги Близнашки, в който също не беше назначен нито един сътрудник, включително и на ниво зам.-министри.

Избраният през 2014 г. редовен кабинет с премиер Бойко Борисов, подкрепян от ГЕРБ и Реформаторския блок, също беше без сътрудници на тоталитарните комунистически служби.

Сътрудниците в служебните кабинети при Желю Желев и Петър Стоянов

Интересно е, че и двамата президенти, издигнати от СДС – Желю Желев и Петър Стоянов – са назначавали служебни кабинети, в които присъствието на сътрудници на Държавна сигурност или разузнавателните служби на БНА е осезателно.

Президентът Желю Желев назначи Ренета Инджова за премиер на служебния кабинет (октомври 1994 – януари 1995 г.).

В него сътрудниците на комунистически служби са общо 9 души, сред които 3-ма министри, избрани от самия президент:

- Чавдар Червенков – министър на вътрешните работи;
- Митко Еленков – министър на промишлеността;
- Марко Тодоров – министър на науката и образованието.

Президентът Петър Стоянов назначи за премиер в служебния кабинет (февруари 1997 – май 1997 г.) Стефан Софиянски. Сътрудниците на тоталитарните комунистически служби в този кабинет са общо 15 души. Сред тях са и 3-ма министри, определени от самия президент:

Първият тест за новия президент: Ще допусне ли агенти на ДС в служебния кабинет?

Написано от Христо Христов
Понеделник, 23 Януари 2017 11:25

- Стоян Сталев – вицепремиер и министър на външните работи ([ВИЖ ДОСИЕТО МУ - ТУК](#));
- Харалаби Анчев – министър на правосъдието ([ВИЖ ДОСИЕТО МУ - ТУК](#));
- Георги Стоилов – министър на енергетиката и енергийните ресурси.

До есента на 1997 г., когато е приет първият закон за досиетата, никой не е поставял въпроса на назначенията на сътрудници на комунистическите тоталитарни служби в различните власти.

Президентът Радев и (не)допускането на агенти в президентската администрация

По отношение на назначаването на лица на ръководни постове в президентската администрация също ще има своеобразен тест за новия президент Румен Радев.

Неговият предшественик Росен Плевнелиев беше първият държавен глава, който използва механизма предварителната проверка и не назначи сътрудници на тоталитарните служби в своята администрация.

Използването на възможността за предварителна проверка е удобно средство за спестяване на грешки, тъй като по закон Комисията по досиетата е задължена след започване на работа на новата президентска администрация при Румен Радев да извърши задължителна проверка.

Резултатите от нея също се огласяват публично и тогава става ясно дали държавният глава се е съобразил с общественото настроение за недопускане на агенти или не.

За разлика от президента Росен Плевнелиев и тримата държавни глави преди него – Желю Желев, Петър Стоянов и Георги Първанов – са назначавали сътрудници на ДС или разузнавателните служби на БНА в своите администрации, като при Първанов те са най-много.